

עפ"א (חיפה) 9436-12-24 - מוחמד אגבאריה נ' מדינת ישראל

עפ"א (חיפה) 9436-12-24 - מוחמד אגבאריה נ' מדינת ישראל מחוזי חיפה

עפ"א (חיפה) 9436-12-24

מוחמד אגבאריה

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים

[10.12.2024]

כבוד השופט זיו אריאלי

פסק דין

1. לפניי ערעור על החלטת בית משפט השלום בחיפה מיום 3.12.24 [ת.פ. 44726-06-13]. בהודעת הערעור ביקש המערער להורות על עיכוב ביצוע ההחלטה עד להכרעה בערעור.
2. בקצרה ייאמר - נגד המערער הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות על חוק התכנון והבניה. על פי כתב האישום במקרקעין המצויים בתחום היישוב מעלה עירון נבנה מבנה בן שתי קומות, בשטח כולל של 300 מ"ר, חצר מרוצפת וחומות בטון ובלוקים. המערער הורשע בעבירה שיוחסה לו בכתב האישום - שימוש במקרקעין טעון היתר ללא היתר ובניגוד לתכנית [עבירות על סעיפים 204(א), 204(ב), 204(ג) ו-208 לחוק התכנון והבניה]. ביום 3.11.16 נגזר דינו. על המערער הוטל עונש מאסר על תנאי, קנס כספי, התחייבות כספית להימנע מביצוע עבירה. עוד ניתן צו איסור שימוש, וצו הריסה ביחס לכל המבנים שנבנו שלא כדין. על המערער הוטל לבצע את צו ההריסה עד יום 10.10.17.
3. המערער הגיש ביום 25.9.17 בקשה לעיכוב ביצוע הצווים, ובהסכמת המשיבה הוארך המועד לביצוע צו איסור השימוש וצו ההריסה עד ליום 15.4.28.
4. בקשה שניה הוגשה על ידי המערער ביום 9.4.18. המשיבה התנגדה לבקשה, אך עקב תקלה לא ניתנה החלטה בבקשה זו. בהחלטה מיום 8.10.20 הורה בית המשפט קמא למערער להגיש (נוכח חלוף הזמן) בקשה מחודשת. ביום 18.10.20 הוגשה בקשה, אשר הפעם התייחסה לצו ההריסה בלבד. המשיבה הגישה פעם נוספת את תגובתה לבקשה, וביום 2.11.20 דחה בית המשפט קמא את ההחלטה תוך שקבע כי הבקשה הוגשה בחלוף כשנתיים וחצי לאחר שנכנס לתוקף צו ההריסה. אף מבחינה מהותית, נקבע כי נדרשים טעמים טובים ומיוחדים למנוע את צו ההריסה - ואלו אינם מתקיימים בעניינו של המערער. נקבע כי היתר או הכשרה של המבנה אינם מצויים בהישג יד. בית המשפט הורה לפיכך למערער לבצע את צו ההריסה עד יום 2.1.21.

5. המערער לא ביצע את צו ההריסה, ולא הגיש ערעור על החלטה מיום 2.11.20. תחת זאת, ביום 20.8.24 הגיש המערער בקשה נוספת להאריך את המועד לביצוע צו ההריסה. בבקשה נטען כי 'בימים הקרובים' אמורה הרשות המקומית מעלה עירון להגיש תכנית לוועדה המחוזית לתכנון ולבניה, במטרה להכשיר את המבנים שנבנו בישוב ללא היתר - לרבות המבנה מושא צו ההריסה.
6. הבקשה נדחתה על ידי בית המשפט קמא, בהחלטה מיום 27.8.24, אף ללא קבלת עמדתה של המשיבה. נקבע, כי הבקשה אינה ממלאת אחר תנאים פרוצדורליים להגשת בקשה כאמור, שכן הוגשה למעלה משלוש שנים וחצי לאחר כניסתו של הצו הקודם לתוקף, ואף לא צורפה לבקשה עמדת המשיבה. אף מטעמים שבמהות אין מקום להיעתר לבקשה, שכן לא עלה בידי המערער להצביע על היתר בניה המצוי בהישג יד. הכשרת המבנה אינה נראית באופן ולכל היותר קיים שלב מקדמי בו התכנית טרם הופקדה. גם על החלטת בית המשפט קמא מיום 27.8.24 לא הוגש ערעור.
7. ביום 3.12.24 הגיש המערער בקשה נוספת לעיכוב ביצוע צו ההריסה. נטען כי בידי המערער נימוקים חדשים, המועלים לראשונה. בבקשה הפנה בא כוחו החדש של המבקש להנחיות של מנהלת המחלקה להנחיית תובעים בפרקליטות המדינה, אשר הועברו אל ב"כ המבקש ביום 26.8.19 וביום 14.9.19. לטענתו, הנחיות אלו מלמדות כי המצב התכנוני הקיים מצדיק את עיכוב ביצוע צו ההריסה. נטען כי הוועדה המקומית עירון מקדמת תכנית להרחבת הישוב מוסמוס, ובמסגרת תכנית זו ישונה ייעוד המקרקעין מחקלאי - למגורים. תכנית זו חלה על הבית מושא הבקשה, ואישור התכנית יסלול את הדרך להכשרת הבניה ולקבלת היתר כדון, בבוא העת. נטען עוד כי התכנית שובצה לדיון מוקדם בוועדה מחוזית חיפה ליום 7.1.25, לבדיקת התכנון המוצע ולהכנת התכנית לדיון להפקדה. השילוב בין הנחייתה של מנהלת המחלקה להנחיית תובעים, עם המצב התכנוני דלעיל - מצדיק, לשיטת המערער - להורות על עיכוב ביצוע צו ההריסה. זאת הגם שלא מדובר עדיין בהיתר המצוי בהישג יד. עוד הדגיש ב"כ המערער כי המועצה המקומית 'מעלה עירון' תומכת בהליך התכנוני.
8. בו ביום דחה בית המשפט קמא את הבקשה, אף מבלי לבקש את תגובת המשיבה. נקבע, כי דין הבקשה להידחות, בשים לב להחלטת בית המשפט קמא מיום 27.8.24.
- מכאן הערעור.
9. לטענת המערער, בית המשפט קמא שגה עת דחה את הבקשה לעיכוב ביצוע ללא הנמקה מתאימה, ומבלי להידרש לטענות המערער, אשר עלו לראשונה בבקשתו מיום 3.12.24. נטען כי באמתחתו של המערער נימוקים חדשים ועילות חדשות אשר בכוחם להצדיק את מניעת ביצוע צו ההריסה (הכל כמפורט לעיל). עוד נטען כי יש מקום לעכב את ביצוע צו ההריסה - וזאת עד להחלטה בערעור.
10. בהחלטתי מיום 3.12.24 הוריתי למשיבה להגיש בכתב את עמדתה ביחס לבקשה לעיכוב ביצוע.

11. המשיבה מתנגדת לבקשה לעיכוב ביצוע, ובתגובתה מיום 5.12.24 פירטה טעמיה (המתייחסים גם לטיעוני המערער לגופו של ערעור). נטען, כי החלטת בית המשפט קמא מיום 27.8.24 - חלוטה. המועד לערער על החלטה זו חלף, והבקשה מיום 3.12.24 הוגשה אך כדי להתגבר על כך שמדובר בהחלטה שלא ניתן עוד לערער עליה. פניה בבקשה נוספת לאותה ערכאה - מהווה שימוש לרעה בהליכי משפט, שנועד להתגבר על מחדלו של המערער, באי הגשת ערעור על ההחלטה מיום 27.8.24.
12. נטען עוד, כי המערער אמנם טוען לנימוקים וטיעונים חדשים בבקשתו מיום 3.12.24, אלא שאין בהם כל חידוש. המערער מפנה ל'הנחיה' משנת 2019. אין בה כל חידוש, לא הייתה כל מניעה להעלות טענה זו עוד קודם לכן. מעבר לכך, אין המדובר בהנחיה, אלא בהתכתבות בין מנהלת המחלקה להנחיית תובעים לבין בא כוחו של המערער (בעת שזה שימש כתובע של וועדה מקומית לתכנון ולבנייה), בעניינם של תיקים אחרים. לא מדובר בהנחיה גורפת, ואין קשר בינה לבין המקרה שבפנינו.
13. נטען, כי על פי ברור שערכה המשיבה - התכנית אליה מפנה המערער - טרם הוגשה. הוועדה המחוזית אינה תומכת בהכשרת המבנים שהתכנית אמורה להכשיר. במלים אחרות - אין כל אופק תכנוני שיאפשר הכשרת המבנים. אדרבא - תכניות שהיה בכוחן לשנות את ייעוד המקרקעין - נדחו.
14. ביום 8.12.24 התקיים דיון בערעור, בו חזרו הצדדים על טענותיהם.
15. לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים - נחה דעתי כי דין הערעור להידחות.
16. נראה כי עובדות תיק זה מהוות דוגמה מובהקת להתמשכות הבלתי סבירה של ההליכים הנוגעים לאכיפת עבירות על דיני התכנון והבניה. התמשכות בלתי סבירה זו מצאה את ביטויה בשורה של החלטות שיפוטיות, בערכאות שונות, והיא כמובן חורגת מד' אמותיו של תיק זה או אחר. יש אף המגדירים את העבירות על חוקי התכנון והבניה לחזון נפרץ ולמכת מדינה [השווה רע"פ 2809/05 טסה נ' מדינת ישראל (10.6.05)].
17. עניין לנו בכתב אישום אשר הוגש בחודש 6/2013, כאשר בכתב האישום ציינה המאשימה כי השימוש הטעון היתר שנעשה במקרקעין הוא לכל הפחות מחודש 6/2011, ובחלקו אף מחודש 3/2007. גזר הדין ניתן 11/2016, ולא הוגש עליו ערעור. למעט הבקשה הראשונה לעיכוב ביצוע צו ההריסה - יתר הבקשות נדחו. לא הוגש ערעור על החלטות אלו.
- הליך זה מתמקד בבקשת המערער לעיכוב צו ההריסה, אלא שגזר הדין כלל גם צו איסור שימוש. צו זה לא כובד על ידי המערער, אשר בבקשה לעיכוב ביצוע אף מבהיר, בריש גלי, כי בני משפחתו מתגוררים במבנה, על אף שמזה שנים ארוכות נאסר לעשות שימוש במבנה. נראה, למרבה הצער, כי הדברים אשר נכתבו ברע"פ 4357/01 סבן נ' הוועדה המקומית אונו, פ"ד נו (3) 49, עדיין תקפים גם בימינו:

"אכן כן, תופעת הבנייה הבלתי חוקית הפכה מכת מדינה - ברבות השנים צירפה עצמה מכה זו לעשות המכות. בא כוח המדינה הפנה לדו"ח ועדת החקירה הממלכתית לבטיחות מבנים... באשר להתפשטות הנגד של עבריינות בניה, עד שבית המשפט כמעט נדרש "להתנצל" על הענשתו. ואולם אין בתי המשפט צריכים להתנצל על המלחמה בנגע, שכיסה את הארץ, לעתים עד כדי כלימה. אדרבה ואדרבה, כל הלוחם, הרי זה מבורך".

18. בענייננו, נראה כי הדברים פשוטים. ביום 2.11.20 ניתנה החלטה הדוחה בקשה קודמת של המערער להורות על עיכוב ביצוע צו ההריסה שניתן ביחס למבנה מושא תיק זה. על ההחלטה לא הוגש ערעור. מדובר בצו חלוט. בחלוף כשלוש וחצי שנים הוגשה בקשה נוספת לעיכוב ביצוע, משל לא היה די בהחלטה מיום 2.11.20. בדין דחה בית המשפט קמא את הבקשה, בהחלטתו המנומקת מיום 27.8.24. אין לי אלא לצרף את קולי לטעמי בית המשפט קמא, ובייחוד לקביעתו הנורמטיבית, לפיה הבנוי בניגוד לחוק - דינו הבסיסי להריסה. על מנת שהבנוי שלא כדון יעמוד על תלו ולא ייהרס - יש צורך בטעמים טובים ומיוחדים. טעם מיוחד שכזה, אשר בכוחו להצדיק עיכוב בביצוע צו ההריסה, יכול ויימצא בהוכחה כי היתר הבנייה נמצא בהישג יד, וכי עיכוב פורמלי בלבד הוא שמעכב את הכשרת המבנה.

19. אלא שגם החלטת בית המשפט קמא מיום 27.8.24 נותרה על הנייר בלבד. המערער לא ביצע את צו ההריסה, ממילא אף לא חדל מלעשות שימוש במבנה, ובחלוף מספר חודשים פנה פעם נוספת לבית המשפט, בבקשה מיום 3.12.24.

20. המערער מלין על כך שהחלטת בית המשפט קמא מיום 3.12.24 אינה מנומקת, וכי בקשתו מיום 3.12.24 נדחתה באופן לקוני. אולם דומני, בכל הכבוד, שבטענה זו גלומה מידה לא מבוטלת של עזות פנים. המערער הוא שהתעלם, באופן מתריס ובוטה, מהחלטות מנומקות, חוזרות ונשנות של בית המשפט קמא. המערער נמנע מלהפנים ומליישם אותן (הן את צו איסור השימוש והן את צו ההריסה). המערער לא חלק עליהן, לא טען כי נפלה בהן טעות, נמנע מלהגיש ערעור על החלטות אלו - ותחת זאת פנה פעם אחר פעם לבית המשפט בבקשות לעיכוב ביצוע צו ההריסה, כאילו החלטות אלו לא ניתנו מעולם. סבורני כי בדין הפנה בית המשפט קמא להנמקותיו המבוססות בהחלטות קודמות, ונראה כי אמירתו של כב' השופט א' רובינשטיין (כתארו דאז) בע"פ 6720/06 דהרי ואח' נ' מדינת ישראל (22.8.06) מתקיימת גם כאן: "אכן, זכותו של כל אדם לנסות להעביר את רוע הגזירה השיפוטית, אך חובתו של בית המשפט לומר, במקרה המתאים - עד כאן". בית המשפט קמא מתח את הגבול והורה "עד כאן". לא נפלה שגגה בהחלטה זו של בית המשפט קמא.

21. ושמה הדברים דורשים הבהרה נוספת - אף בקשתו של המערער מיום 3.12.24 אינה עומדת בתנאים המנויים בדין להגשת בקשה לעיכוב ביצוע. היא הוגשה קרוב לארבע שנים לאחר כניסתו של הצו לתוקף (2.11.20), ומבלי שצורפה לה תגובת המשיבה. די היה בכך כדי לבסס את החלטת בית המשפט קמא, ואת הימנעותו מלהידרש לבקשה, אשר לא מתקיימים בה התנאים הקבועים בתקנות.

22. אף לגופו של עניין צדק בית המשפט קמא עת דחה את הבקשה. הנטל להוכחת קיומו של היתר בנייה "בהישג יד" - מוטל לפתחו של מבקש עיכוב הביצוע. לא די בהליך תכנוני כלשהו, ודאי שלא בהליך כה היולי, דוגמת זה שעליו הצביע המערער. המערער צירף לבקשתו תצהיר מאת האדריכל נ' נחלה, אשר ערך תכנית המתייחסת לשני בתים (אחד מהם הוא ביתו של המערער). המדובר בתכנית אשר לעת הזו - כל שיכול היה האדריכל לומר הוא כי היא קבועה לדיון מקדים בוועדה מחוזית חיפה, לשם בדיקת התכנון המוצע, והכנת התוכנית לדיון להפקדה. המדובר בהליך תכנוני כה מקדמי, כה בוסרי - עד אשר גם על פי תרחיש אופטימי לא ניתן לצפות כי תכנית זו תקרום עור וגידים בשנים הקרובות באופן שניתן יהיה לתרגם אותה לכדי היתר בניה. מכאן, שלא זו בלבד שההיתר המיוחל אינו בהישג יד, אלא שההיפך הוא הנכון, ורחוקה עד מאוד הדרך התכנונית שעל המערער לעבור.

23. המערער, המודע ודאי לכך שאינו עומד בתנאים המצדיקים עיכוב ביצוע של צו ההריסה מטעמי "אופק תכנוני והיתר בהישג יד" - מנסה להלביש את טענותיו בכסות אחרת. אלא שבמהות - מדובר באותן טענות בדבר הליך תכנוני הנמצא 'מעבר לפינה', ואשר בכוחו להכשיר את הבניה הבלתי חוקית. וכפי שפורט לעיל - מדובר בהליך המצוי עדיין בחיתוליו.

24. אף הטענות הנוגעות להנחיה של מנהלת המחלקה להנחיית תובעים - אין בהן כדי להושיע את המערער. ראשית, ה'הנחיות' אליהן הפנה המערער (ואשר צורפו להודעת הערעור) - אינן הנחיות, אלא התכתבות פנימית, משנת 2019 בין ב"כ המערער לבין מנהלת המחלקה להנחיית תובעים. ההתכתבות מתייחסת למספר תיקים אחרים, כפי הנראה בטיפולו של ב"כ המערער, בעת שזה שימש כתובע מטעם ועדה מקומית לתכנון ולבנייה. מטבע הדברים, ניתן רק לנחש מה היו נסיבות המקרים שהובילו לעמדה שנקבעה באותם תיקים. לא ניתן ללמוד מהם על ענייננו, שכן לא ברור אם העובדות העומדות בבסיס - שוות. אף בטיעוני המערער לא ניתן למצוא כל פירוט של העובדות הרלבנטיות.

25. מכל מקום, וכפי שהערתי לב"כ המערער כבר במהלך הדיון - קריאת ההתכתבות שצורפה להודעת הערעור מלמדת, כי היא מתייחסת לתיקים שעניינם בהליכים פליליים תלויים ועומדים. בנוסף, עולה מההתכתבות כי באותם מקרים אושרה כבר תכנית כוללת המשנה את ייעוד המקרקעין, ותוכנית מפורטת קודמה על ידי הרשות המקומית. די בנתונים אלו כדי ללמד שלא ניתן לגזור גזירה שווה בין אותן 'הנחיות' לבין ענייניו של המערער. בענייננו, אין המדובר בהליך פלילי תלוי ועומד, אלא בהליך אשר הסתיים לפני כשמונה שנים. צו ההריסה שניתן בו - שהפך לחלוט, לפני שנים רבות. אף הליכי התכנון מצויים במצב שונה לחלוטין.

26. לשאלתי, מסר ב"כ המערער כי לפחות אחד מהמקרים הנוגעים לאותן התכתבויות - עניינו בתיק שבוטל בו כתב האישום בשלב הערעור [עפ"א 20449-09-19]. אלא שגם שם - מדובר היה בגזר דין שאינו חלוט. סבורני כי מערכת האיזונים שונה לחלוטין, כאשר מדובר בגזר דין המורה על איסור שימוש ועל הריסת בניה לא חוקית, גזר הדין חלוט מזה כשמונה שנים, המורשע בדין ממשיך לעשות שימוש בבניה האסורה, נמנע מלהרוס אותה - ופונה לקבלת סעד כשבאמתחתו אין כל היתכנות קרובה או נראית לעין של היתר להכשרה בדיעבד של הבניה האסורה.

27. סיכומי של דבר - לא נפלה כל שגגה בהחלטת בית המשפט קמא, ולא מצאתי כל עילה להתערב בהחלטתו. הערעור נדחה לפיכך. כפועל יוצא, אף הבקשה לעיכוב ביצוע נדחית. לפני משורת הדין, ניתנת למערער ולבני משפחתו ארכת חסד בת 30 יום, על מנת לאפשר למערער ולבני משפחתו להתארגן לקראת ביצוע צו ההריסה. משכך, הרי שהמערער יבצע את צו ההריסה עד ליום 9.1.25. לאחר המועד האמור תהא רשאית המשיבה לבצע את הצו, ללא מגבלת זמן, וכן להיפרע מהמערער בגין הוצאות ביצוע צו ההריסה. המזכירות תעביר את העתק פסק הדין לצדדים. ניתן היום, ט' כסלו תשפ"ה, 10 דצמבר 2024, בהעדר הצדדים.